

5de vergadering

Dinsdag 6 november 2001

Aanvang 13.30 uur

Voorzitter: Braks

Tegenwoordig zijn 70 leden, te weten:

Baarda, De Beer, Van de Beeten, Bemelmans-Videc, Van den Berg, Bierman, Bierman-Beukema toe Water, De Blécourt-Maas, De Boer, Boorsma, Braks, Broekers-Knol, Van den Broek-Laman Trip, Van Bruchem, Castricum, Dees, Doesburg, Dölle, Dupuis, Van Eekelen, Eversdijk, Van Gennip, Ginjaar, Hessing, Van Heukelum, Hofstede, Holdijk, Van den Hul-Omta, Jaarsma, De Jager, Jurgens, Ketting, Kneppers-Heijnert, Kohnstamm, Van Leeuwen, Lemstra, Lodders-Elfferich, Luijten, Meindertsma, Pastoor, Platvoet, Le Poole, Pormes, Rabbinge, Rensema, Roscam Abbing-Bos, Rosenthal, Ruers, Van Schijndel, Schoondergang-Horikx, Schuurman, Schuyer, Stekelenburg, Stevens, Swenker, Tan, Terlouw, Timmerman-Buck, Varekamp, Ter Veld, Veling, De Vries, Van Vugt, Walsma, Werner, Witteveen, Woldring, Wolfson, Wöltgens en Zwerver,

en de heer De Vries, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, en mevrouw Borst-Eilers, vice-minister-president, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Van der Lans, wegens bezigheden elders;

Lycklama à Nijeholt, wegens ziekte, voor onbepaalde tijd.

Dit bericht wordt voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst, die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan, dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het eind van deze editie.)

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mee dat is binnengekomen de geannoteerde agenda met bijlage voor de JBZ-raad van 16 november aanstaande. De desbetreffende bijzondere commissie zal nog heden over deze documenten beraadslagen.

Aangezien voor de voornemens tot het sluiten van verdragen, de verschillende verdragen die ter stilzwijgende goedkeuring zijn voorgelegd en de algemene maatregelen van bestuur die zijn voorgehangen en gedrukt onder de nummers 23908 (R1519), nrs. 51 en 52, 24493 (R1557), nr. 12, 27785, 27787 (R1685), 27794, 27796, 27806 (R1687), 27808, 27814 (R1688), 27815 (R1689), 27816 (R1690), 27817 (R1691), 27822, 27860, 27864, 27883, 27885, 27889, 27901, 27902 (R1694), 27907, 27919, 28011 (R1696), 28021 (R1697), 28022 (R1698) en 28023 (R1699) de termijn is verstreken, stel ik vast dat wat deze Kamer betreft aan uitdrukkelijke goedkeuring van dit voornemen, deze verdragen en algemene maatregelen van bestuur geen behoefte bestaat.

Aan de orde is de behandeling van de wetsvoorstellen:

- **Wijziging van de Visserijwet 1963 (natuurbelangen en zeevisserij) (27205);**
- **Wijziging van de Telecommunicatiewet in verband met de implementatie van richtlijn nr. 95/47/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 24 oktober 1995 inzake het gebruik van normen voor het uitzenden van televisiesignalen (PbEG L 281) alsmede in verband met de invoering van de mogelijkheid tot medegebruik van antennesystemen en antennes bij omroepzender-netwerken, van de Telecommunicatiewet en het Wetboek van Strafrecht in verband met richtlijn 97/66/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 15 december 1997 betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de telecommunicatiesector (PbEG 1998 L 24), alsmede van de Wet Onafhankelijke post- en telecommunicatieautoriteit, van de Wet op de economische delicten, van de Wet van 2 november 2000, houdende intrekking van de Radio-Omroep-Zender-Wet 1935 en enige daarmee verband houdende wettelijke voorzieningen (Stb. 491) en van de Kaderwet subsidies Verkeer en Waterstaat (27576);**
- **Wijziging van de Vleeskeuringswet en de Warenwet inzake de heffing van retributies (27698);**

Voorzitter

- Wijziging van de Huursubsidiewet (introductie van het beperkt huursubsidiebericht voor bepaalde huurders) (27752).

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:
- **de notitie Reflecties over de positie van de Eerste Kamer (26976, nr. 1).**

De beraadslaging wordt geopend.

□

Mevrouw **Bemelmans-Vidéc** (CDA): Voorzitter. Vandaag houden we in dit huis een reflectief politiek debat over een reflectieve notitie aangaande deze kamer van reflectie. Een reflectief debat, omdat in de notitie die aanleiding is van het debat, vrijelijk wordt nagedacht over verschillende opties inzake verkiezingswijze en een verplichting of bevoegdheid tot terugzending van wetsvoorstellen van deze Kamer. Er worden door de regering geen voorkeuren uitgesproken. In de debatten met deze minister is ons opgevallen dat hij het op prijs stelt wanneer de senaat de moed heeft zonodig anders te stemmen dan geestverwanten in de Tweede Kamer. Het kan dan ook niet anders dan dat deze minister ongelukkig is met het gesternte waaronder deze notitie is geboren. Aanleiding voor de reflectieve notitie van zijn ambtsvoorganger was immers juist een uitgesproken niet-monistisch optreden. Ik refereer aan de "nacht van Wiegel". Daarmee raken wij meteen het hart van de discussie vandaag: welke rol wensen we de senaat in ons staatsbestel te gunnen. Welke roldiscipline wensen wij senatoren toe?

Opvallend in de lange geschiedenis van de discussie over het bestaansrecht van dit huis is de weinig consistente lijn in de waardering van zijn functioneren. De senaat is onderwerp van discussie als hij te veel en als hij te weinig doet, als leden de politieke moed betonen het coalitie-monisme te doorbreken en als de Kamer juist te veel in de pas van dat monisme loopt. Verder is de Kamer onderwerp van discussie als zij de gewenste reflectieve afstandelijkheid toont in

het bieden van heroverweging, herkansing of herijking, maar ook als zij polariseert.

Hier spreekt – dunkt ons – in de geschiedenis van deze discussie iets anders dan een nuchtere analyse van de functionaliteit; hier spreekt vooral de politieke wil en wens in de ruimte die men een tweede kamer, een kamer van heroverweging – grondwettelijk correcter: een kamer van overweging – in een parlementair stelsel gunt.

Het lijkt onze fractie dan ook een goede gedachte om in deze eerste termijn van de discussie nog niet al te veel en detail in te gaan op de verschillende opties die in de notitie worden geschetst, maar vooral te debatteren over de achter de voorstellen liggende opvattingen inzake de aan dit huis toe te kennen bevoegdheden.

Het CDA is hier volstrekt helder in. Het onderschrijft voluit de betekenis van het bestaan en het functioneren van de Eerste Kamer in ons parlementaire bestel. Wanneer we dan ook de wenselijkheid en mogelijkheid onderzoeken van een terugzendrecht, doen we dat vanuit die visie op de functie die een Eerste Kamer heeft in de optimalisering van het wetgevingsproces. Gemeenschappelijk in het internationale denken over de wenselijkheid van een tweede parlementaire kamer is de idee van "checks and balances" die wordt gerelateerd aan een (relatieve) onafhankelijkheid van een "majority rule". Ook in Nederland is de gedachte gemeengoed dat de Eerste Kamer niet gebonden is aan een regeerakkoord, waarmee een voorkeur wordt uitgesproken voor de doorbreking van het coalitie-monisme. In die formule zit tevens de spanningsrelatie tussen de verschillende functies van de Eerste Kamer. Enerzijds wenst men de Eerste Kamer de functie van chambre de réflexion toe, waarin zij kansen biedt tot overweging van wetsvoorstellen in het licht van een voortschrijdend en ook specialistisch deskundig inzicht. Als zodanig is sprake van een zekere onthechting van in ieder geval het regeerakkoord. Anderzijds zijn juist gelegenheden waarin een om een zekere politieke moed vragende stellingname werd betrokken, aanleiding tot heftige politieke reacties. Men neemt het de senaat kwalijk wanneer hij er graag nog een nachtje – al dan niet van Wiegel – over slaapt.

Voorzitter. Het CDA wil debatteren over het functioneren van de Eerste Kamer in het licht van een democratieopvatting waarin de gedachte van de "checks and balances" in de verdeling van de machten alle kansen wordt gegund, ook in het geval dat verkiezingsuitslagen verschillend uitvallen voor de beide Kamers van het parlement.

Dat brengt ons meteen bij het voorstel in de reflectieve notitie met betrekking tot de verkiezingswijze van de Eerste Kamer.

Wat betreft de verkiezing van de Eerste Kamer wenst de regering in hoofdlijnen terugkeer naar het stelsel van vóór de Grondwetsherziening van 1983: verkiezing om de drie jaar van de helft van de Eerste Kamer met een aantal opties die bedoeld zijn om de nadelen van dat stelsel van vóór 1983 te vermijden. Als reden wordt gegeven dat voorkomen moet worden dat de Eerste Kamer een actuelere afspiegeling is van de politieke verhoudingen dan de Tweede Kamer. Dit zou leiden tot onvoldoende congruentie – er wordt gesproken van "divergerende meerderheden" – tussen beide Kamers, respectievelijk tussen beide Kamers binnen vooral de coalitiepartijen.

In de nota naar aanleiding van het verslag merkt de minister naar aanleiding van onze vraag over de achterliggende visie op de democratie bij dit voorstel nog op dat naar zijn oordeel democratie is gediend met duidelijkheid en transparantie en dat een te grote divergentie in opstelling tussen beide Kamers aan deze duidelijkheid en transparantie afbreuk doet. Vraag is dan welke relatie de minister ziet tussen die duidelijkheid en transparantie en een samenstelling van de Eerste Kamer die geforceerd zo weinig mogelijk afwijkt van de Tweede Kamer.

Nu zijn in eerdere discussies over zittings- en verkiezingstermijnen van de senaat – onder andere in 1922 en 1983 – argumenten gebruikt die verwezen naar zowel de versterking als de vermindering van de representativiteit van de senaat. In zijn antwoord in tweede termijn op de desbetreffende herhaalde vraag van onze fractie merkt de minister op het eens te zijn met de CDA-fractie dat de vormgeving een optimale werkzaamheid van de checks and balances moet mogelijk maken en dat hij het terugzendrecht ziet als een van de mogelijkheden om die te